

Björn Albinson var vikarie vid Karlskoga brandkår under sammanlagt ett år före Brandskolan. Mellan 1967 och 1984 var han brandingenjör i Linköping och hade därefter 17 år i statlig tjänst (Civilförsvarsstyrelsen, Räddningsverket och MSB fram till 2009)

Brandhistoria för många

Sedan 1996 har Värmlands Brandhistoriska Klubb kartlagt utvecklingen i vårt landskap. Men vem har nytta eller glädje av en förening som beskriver brandhistoria?

■ TEXT: BJÖRN ALBINSON, ORDFÖRANDE I VÄRMLANDS BRANDHISTORISKA KLUBB

Tanken på en klubb kom upp när några av oss tyckte att många föremål från 50–60-talet kastades bort och vi bildade klubben 1996 och har idag ca 160 medlemmar – inte bara från Värmland. Klubben ska enligt stadgarna uppmuntra räddningstjänster att sammanställa sin egen historia. Vi ska beskriva utvecklingen i Värmland samt därtill kopplad centralt driven påverkan. I Storfors disponerar vi det gamla spruthuset och driver där ett brandmuseum.

På hemsidan finns en bland allt annat en faktabas med ca 2000 notiser om landskapets bränder och brandskydd sedan medeltiden vilket ger en bra bild över en utveckling som varit likartad i hela landet. Där syns hur förbättringar ofta kommit efter stora bränder. Brandkårer inrättades efterhand i städer och större samhällen. För städerna finns gemensamma regler för släckning och medverkan sedan 1300-talet.

I mindre orter initierades frivilliga kårer av köpmän och företagare som bidrog med pengar till utrustning. Det var ofta bränder som låg bakom initiativen. Dejs frivilliga brandkår bildades 1914 men den låg nere 1923–28 pga. minskat intresse eftersom inga bränder inträffat. Industrier behövde brandberedskap och dessa styrkor släckte även i samhället.

Försäkringsbolagen drev på brandskyddet

I Värmlands län fanns som mest 68 kommunala kårer och 9 industribrandkårer som också släckte i samhället. 2015 fanns 38 styrkor kvar vilket var en halvering av antalet sedan början av 1960-talet.

Försäkringsbolag var förr mycket aktiva inom brandskyddet och gav stöd med släckutrustning till byar och samhällen. De hade också stränga villkor och sade upp alla försäkringar i Kil eftersom orten saknades tillräckligt med vatten för brandsläckning.

Bolagen började också kräva obrännbara tak för vissa byggnader. Försäkringspremien var delvis kopplad till brandvattenförsörjningen och brandkårens förmåga och förbättringar på dessa områden gav alla försäkringstagare lägre premier.

Den obligatoriska brandstoden på landsbygden och försäkringar kunde lindra de ekonomiska bekymren efter bränder men inte de drabbades sorg och förtvivlan. Det beskrivs även hur möjligheterna till försörjning försvann. I vissa fall nämns att bränder gav tillfälle till förnyelse av fabriker och stadsbränder medförde nästan alltid nya stadsplaner med bredare gator och krav på brandmurar mm. De som skulle betala bättre brandsäkerhet ville ofta komma undan. Slarv och oförstånd har genom tiderna orsakat många bränder. Bränder som inte blivit stora eller där brandkåren räddat hus eller företag beskrivs tyvärr alltför sällan.

Fakta som föreningen samlat visar en succesiva utveckling av brandskyddet där svåra bränder ofta medförde ny skyddsåtgärder. Säkerheten har också ökat med hjälp av tekniska framsteg inom släcktekniken och byggnadsskyddet.

Kapaciteten och effektiviteten ökar

Klubben ska nu beskriva mer om utvecklingen de senaste 30-40 åren.

Under dessa år ökade brandriskerna genom mer plast i inredning och byggnader vilket gett kortare tid till övertändning och fler rökgasexplosioner. Byggnader har blivit större. Räddningsfordon har bättre kapacitet, datorisering ger stöd vid insatser där miljö- och hälsofrågor lyfts fram. Skyddskläderna, släcktekniken och kunskaperna hos personalen har förbättrats vilket ökar effektiviteten.

Klubben är med i Brandhistoriska Sällskapet som beskriver brandskyddets utveckling sedan medeltiden. Sällskapet vill stimulera räddningstjänsterna och kommunerna att stödja det ideella arbete som görs för att bevara och vårda vår historia.

Ni som arbetar med detta smala ämne hittar, som vi har gjort, underlag i böcker om socknar och kommunen, i företagshistorier, brandförsvarsförbundens berättelser, försäkringsbolagens arkiv och jubileumsskrifter. Tidningarna skrev om de flesta bränder. Facktidningar finns sedan 1910 och har hjälpt mig mycket. Äldre släckteknik beskrivs i handböcker och kårernas årsberättelser. Utryckningsrapporter, lönelistor och brandordningar är till nytta. En annan nyttig källa är

privata klippböcker och fotoalbum samt intervjuer av gamla kollegor.

Vem har då nytta och glädje av vår historia? Utöver anställda så letar släkt- och hembygdsvetare i vårt material och är flitiga besökare på hemsidan. Andra frågor kommer från elever som går kurser för räddningspersonal. Tidningar frågar efter historiska översikter när stora bränder inträffat. Ibland används uppgifterna som källa för universitetsstudenter som gör examensarbete med kopplingar till offentlig förvaltning. Vi har tillgång till ett eget bibliotek där det mesta grundmaterial till våra texter finns.

*Mer fakta hittar
du på hemsidan:*

www.brandhistoria.org